

The logo consists of the letters 'FA' in a large, bold, serif font. The 'F' is dark grey and the 'A' is maroon.

Prinsjesdag 2016

Koopkracht, tegengaan belastingontwijking en vereenvoudiging

21-09-2016 | Door Hans van den Berg, Kees van Oostwaard, Martijn Ras en Nancy Struve, werkzaam bij Fiscale Zaken VIVAT

The logo for VIVAT, featuring the word 'VIVAT' in white capital letters on a dark blue rectangular background.

In dit artikel geven we een overzicht van de relevante voorstellen voor financiële producten op het terrein van oudedagsvoorzieningen, levensverzekeringen, sparen en de eigen woning.

Hoewel de Miljoenennota traditiegetrouw de vrijdag vóór Prinsjesdag al weer op straat lag, waren op fiscaal terrein niet al te veel zaken voortijdig naar buiten gekomen. Wel waren zaken voor het jaar 2017 bekend die al in het vorige Belastingplan verwerkt waren, zoals de wijziging in de berekening van de vermogensrendementsheffing in box 3 en de schenking voor de eigen woning. Belangrijk wapenfeit op Prinsjesdag was het verschijnen van het wetsvoorstel voor de afschaffing van pensioen in eigen beheer. De voorgestelde wetswijzigingen zijn, en dan gaat het met name over die wijzigingen die pensioen raken, aangename praktische tegemoetkomingen. Hiermee wordt ook het belang aangetoond van het gebruik van het instrument 'internetconsultatie' en de mogelijkheid voor marktpartijen om hierbij praktische verbeteringen of aanpassingen voor te stellen. De meeste overige voorgestelde wetswijzigingen op pensioenterrein zijn ook welkom voor de praktijk.

Algemeen

Drie kernthema's

Het pakket Belastingplan bestaat uit maar liefst zeven verschillende wetsvoorstellen¹. Bij de zeven wetsvoorstellen draait het om drie kernthema's:

- Koopkracht
- Tegengaan belastingontwijking
- Vereenvoudiging belastingstelsel

---

¹ Naast het wetsvoorstel Belastingplan 2017 zijn de wetsvoorstellen Overige fiscale maatregelen 2017, Fiscale vereenvoudigingswet 2017, Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen, Wet fiscale maatregelen rijksmonumenten en scholing, en Wet tijdelijk verlaagd tarief laadpalen met een zelfstandige aansluiting. Aan de laatste twee wetsvoorstellen besteden we in dit artikel geen aandacht.

Tarieven belastingschijven en maatregelen heffingskortingen²

Het kabinet geeft aan de koopkracht in evenwicht te willen brengen en doet dat onder andere door een aantal aanpassingen in de inkomstenbelastingsschijven, de algemene heffingskorting, de arbeidskorting en de ouderenkorting.

Beperking van de verlenging van de derde belastingschijf

De bovengrens van de derde schijf van de loon- en inkomstenbelasting bedraagt in 2016 € 66.421. In tegenstelling tot eerdere afspraken wordt voorgesteld om de bovengrens in 2017 te laten eindigen bij € 67.072. Dit betekent dat het toptarief van 52% bij een inkomen vanaf € 67.072 van toepassing is.

Tarijftabel 2017 (voor personen die de AOW- leeftijd nog niet hebben bereikt)					
Belastbaar inkomen meer dan	Maar niet meer dan	Belasting-tarief	Tarief premie volks-verzeke-ringen	Totaal belasting-tarief	Heffing over totaal van de schijven
-	€ 19.982	8,9%	27,65%	36,55%	€ 7.303
€ 19.982	€ 33.791	13,15%	27,65%	40,80%	€ 12.937
€ 33.791	€ 67.072	40,80%		40,80%	€ 26.107
€ 67.072		52%		52%	

Verhoging van de algemene heffingskorting

De algemene heffingskorting geldt in principe voor iedereen. Deze heffingskorting is inkomensafhankelijk en varieert in 2016 tussen de 0 en € 2.242. Voorgesteld wordt de maximale algemene heffingskorting voor 2017 te verhogen naar € 2.254.

² Wijzigingen van enkele belastingwetten en enige andere wetten (Belastingplan 2017)

Maatregelen arbeidskorting

De arbeidskorting geldt in principe voor iedereen met inkomsten uit arbeid. Ook de arbeidskorting is inkomensafhankelijk. In 2016 bedraagt de maximale arbeidskorting € 3.103. Voorgesteld wordt om de maximale arbeidskorting in 2017 te verhogen naar € 3.223.

Naast deze aanpassing van de maximale arbeidskorting, wordt ook het startpunt van de afbouw van de arbeidskorting aangepast. In 2016 ligt het startpunt van de afbouw bij een inkomen van € 34.015. Het startpunt van de afbouw van de arbeidskorting komt volgens het Belastingplan in 2017 op € 32.444 te liggen.

Ouderenkorting

De ouderenkorting bedraagt € 1.187 in 2016. Voorgesteld wordt om deze per 2017 te verhogen naar € 1.292 voor pensioengerechtigden met een verzamelinkomen van niet meer dan € 36.057. Met deze verhoging van de ouderenkorting wordt de koopkracht van pensioengerechtigden volgens het kabinet structureel verbeterd.

Verlenging van de eerste tariefschijf van de vennootschapsbelasting

De eerste tariefschijf van de vennootschapsbelasting van 20% wordt in 2018 verlengd van € 200.000 naar € 250.000, in 2020 van € 250.000 naar € 300.000 en in 2021 van € 300.000 naar € 350.000. In de brief van 1 juli 2016 over de voorgestelde uitfasering van het pensioen in eigen beheer is deze maatregel al aangekondigd.

Pensioen³

Uitfasering pensioen in eigen beheer (PEB)

Algemeen

Zoals aangekondigd in zijn brief van 1 juli 2016 heeft de Staatssecretaris van Financiën op Prinsjesdag het Wetsvoorstel inzake uitfasering van pensioen in eigen beheer (PEB) bij de Tweede Kamer ingediend. De staatssecretaris wil het Wetsvoorstel op 1 januari 2017 in werking laten treden.

In het wetsvoorstel met betrekking tot het PEB staan de volgende varianten:

³ Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen

- a) Met ingang van 1 januari 2017 is het niet langer mogelijk om nog fiscaal gefaciliteerd nieuwe pensioenaanspraken op te bouwen in eigen beheer (dus is het ook niet langer mogelijk om nog te doteren aan eventueel reeds in eigen beheer opgebouwde pensioenaanspraken);
- b) De DGA wordt gedurende een periode van drie jaar de mogelijkheid geboden zijn opgebouwde pensioenaanspraak af te kopen. Deze afkoopmogelijkheid betekent het volgende:
- De pensioenaanspraak wordt fiscaal geruisloos (zonder loonbelasting, revisierente en vennootschapsbelasting) afgestempeld naar het niveau van de waarde van de pensioenverplichting op de balans voor de heffing van vennootschapsbelasting (fiscale waarde van de pensioenverplichting);
  - Die fiscale waarde van de pensioenverplichting vóór de afstempeling vormt het uitgangspunt (de grondslag) voor de vaststelling van de grondslag van de loonbelasting die verschuldigd is ter zake van de afkoop, met dien verstande dat op deze grondslag een korting wordt verleend;
  - Ter zake van de afkoop is geen revisierente verschuldigd.
- c) De DGA voor wie een afkoop geen reële optie is, wordt de mogelijkheid geboden om op het moment van het fiscaal geruisloos afstempelen van de pensioenaanspraak naar het niveau van de fiscale waarde van de pensioenverplichting, de pensioenaanspraak om te zetten in een aanspraak ingevolge een zogenoemde oudedagsverplichting.

Voor de onder b) en c) genoemde varianten is instemming van de (ex)partner vereist. Indien variant a) van toepassing is of de (ex)partner geeft geen toestemming voor variant b) of c) dan blijft, voor de tot en met 31 december 2016 in eigen beheer opgebouwde aanspraken, de huidige regelgeving in de vennootschapsbelasting en loon- en inkomstenbelasting voor de DGA gelden. Het opbouwen van nieuwe aanspraken is (in eigen beheer) echter niet meer mogelijk, dus er is ook geen dotatie meer mogelijk ingeval tot 1 januari 2017 reeds pensioenaanspraken zijn opgebouwd. Indexering (indien toegezegd) van tot 1 januari 2017 opgebouwde aanspraken vindt nog wel plaats. De pensioenvoorziening (in eigen beheer) moet in dat geval nog steeds actuarieel te worden berekend.

De DGA kan over nieuwe dienstjaren na 1 januari 2017 wel een oudedagsvoorziening opbouwen bij een professionele aanbieder, net zoals een "gewone" werknemer (niet zijnde een DGA) dat ook kan.

Uitfasering/afkoopmogelijkheid PEB

Het wetsvoorstel biedt de DGA de mogelijkheid om in 2017, 2018 of 2019 het PEB in zijn geheel af te kopen op basis van de fiscale (balans)waarde per ultimo 2015. Hoe eerder de afkoop plaatsvindt, hoe hoger het percentage korting op de te belasten afkoopsom:

Jaar waarin afkoop PEB plaatsvindt	Percentage korting van de grondslag
2017	34,5%
2018	25,0%
2019	19,5%

Ter voorkoming van anticipatie-effecten is er voor gekozen om de balanswaarden ultimo 2015 als uitgangspunt voor de korting te nemen. Over de waardevermindering die als gevolg van dotaties, oprenting en indexering na die datum is ontstaan, wordt géén korting op de grondslag verleend.

De afkoopmogelijkheid geldt tevens voor reeds ingegane pensioenen. Echter, bij afkoop van het reeds tot uitkering gekomen PEB in 2017, 2018 of 2019, zal de fiscale balanswaarde op het moment van afstempelen lager zijn dan die per ultimo 2015. In dat geval wordt de korting berekend over de fiscale (balans)waarde op het moment van afstempelen en niet over de (hogere) fiscale (balans)waarde ultimo 2015.

Oudedagsverplichting (in eigen beheer)

Bij de keuze voor de oudedagsverplichting ontstaat er dus door een inbreng van de fiscale waarde van de pensioenrechten een boekhoudkundige oudedagsverplichting op de balans. Dit komt feitelijk neer op prijsgeven van een gedeelte van de pensioenaanspraken omdat de commerciële waarde - zonder sanctie - mag worden 'afgestempeld' naar de fiscale waarde.

Dit betekent een forse vermindering van de bestaande dividendklem. De oudedagsverplichting kan - na oprenting tegen de marktrente (U-rendement) - te zijner tijd worden omgezet in een periodieke uitkering bij de BV met een minimale duur van 20 jaar of in een levenslange (dus ook minimale duur 20 jaar) lijfrente bij een bank, beleggingsonderneming of een verzekeraar. Na invoering zal er binnen het 'oudedagsverplichting kader' geen (pensioen)opbouw meer kunnen plaatsvinden. Ook ingegane pensioenen kunnen onder voorwaarden worden omgezet in een oudedagsverplichting. De keuze voor omzetting van PEB naar de oudedagsverplichting kan uiterlijk tot 31 december 2019 worden gemaakt.

De positie van de (ex)partner

Met de hiervoor beschreven fiscaal gefaciliteerde mogelijkheden van het fiscaal geruisloos afstempelen van de pensioenaanspraak, gevolgd door een afkoop of het omzetten in een oudedagsverplichting, kunnen ook de (afgeleide) pensioenrechten van de (ex)partner van de DGA worden verlaagd. Het wetsvoorstel voorziet in de voorwaarde dat die (ex)partner uitdrukkelijk moet instemmen met de door de DGA beoogde beëindiging van het PEB. Met deze voorwaarde worden primair de rechten van de (ex)partner beschermd terwijl tegelijkertijd wordt zeker gesteld dat de (ex)partner zich bewust is van de gevolgen van het afstempelen van de pensioenaanspraak, gevolgd door een afkoop of een omzetting in een oudedagsverplichting.

Informatieplicht DGA uitfasering PEB

In het wetsvoorstel is opgenomen dat de DGA de Belastingdienst zal moeten informeren als hij gebruik heeft gemaakt van een van de opties voor een gefaciliteerde beëindiging van het PEB. Deze informatieverplichting is geen verzoek tot toepassing van de fiscaal gefaciliteerde beëindiging van het PEB, maar een voorwaarde waaraan moet worden voldaan als hiervan gebruik wordt gemaakt. Bij algemene maatregel van bestuur zal worden bepaald welke informatie aan de Belastingdienst moet worden verstrekt en op welke wijze deze informatie moet worden aangeleverd. In ieder geval is noodzakelijk dat de DGA aan de Belastingdienst kenbaar maakt dat de (ex)partner van de DGA heeft ingestemd met een wijziging in het PEB.

PEB in combinatie met externe pensioenverzekering

Op basis van de huidige fiscale wetgeving mag waardeoverdracht van het extern

verzekerde (DGA)pensioen plaatsvinden naar een eigenbeheerlichaam. Dit betekent dat het extern verzekerde deel fiscaal gezien mag worden "teruggehaald" naar eigen beheer. Na afschaffing van het PEB zoals voorzien in het wetsvoorstel, is een eigenbeheerlichaam vanaf 2017 geen toegelaten verzekeraar meer, met uitzondering van het tot en met 31 december 2016 in het eigenbeheerlichaam opgebouwde PEB. Waardeoverdracht van een extern verzekerde pensioen naar een eigenbeheerlichaam is dan ook vanaf 1 januari 2017 niet langer mogelijk. Het terughalen van het extern verzekerde deel is derhalve in 2016 nog wel mogelijk. In dat geval kan dit deel in 2017, 2018 of 2019 worden afgekocht, maar over dit deel wordt geen korting verleend omdat de korting maximaal wordt verleend over de fiscale (balans)waarde zoals die per ultimo 2015 vermeld stond op de balans van de bv die de PEB-verplichting heeft. Over de afkoop van dit deel is geen reviserende verschuldigd.

Afkoop PEB en 'inhaal' derde pijler (lijfrentepremieaftrek)

In het wetsvoorstel is ook opgenomen dat door de afkoop van PEB geen mogelijkheid/ruimte ontstaat om dit - met terugwerkende kracht - later 'in te halen' door middel van de lijfrentepremieaftrek (als bedoeld in de Wet inkomstenbelasting 2001).

Ons commentaar

Na een (onderzoeks)periode van bijna 4 jaar (!) ligt er nu dan eindelijk een wetsvoorstel dat een oplossing moet bieden voor de geconstateerde problematiek met betrekking tot het pensioen in eigen beheer. Zoals aangekondigd in de brief van 1 juli 2016 kiest de staatssecretaris er voor om de DGA de mogelijkheid te bieden om in de periode 2017-2019 zijn pensioen in eigen beheer - tegen korting - geheel af te kopen op basis van de fiscale (balans)waarde per ultimo 2015 of om te zetten in een oudedagsverplichting. Voor de DGA die niet kan of wil kiezen, dan wel de (ex)partner geeft geen toestemming, blijft de op 31 december 2016 geldende wetgeving gelden. Een goede zaak is het dat de rechten van de (ex)partner worden beschermd door het instemmingsrecht wettelijk vast te leggen.

Duidelijk is nu ook dat pensioen ondergebracht bij externe (professionele) verzekeraars alleen in 2016 nog kan worden teruggehaald naar eigen beheer en dat voor die waarde de kortingsfaciliteit niet geldt.

Vraag is dan of het voor een DGA zinvol danwel aantrekkelijk is om de (waarde) in de verzekering terug te halen naar eigen beheer.

Het uitgangspunt van het kabinet is dat de mogelijkheden in het wetsvoorstel dermate aantrekkelijk zijn, dat naar verwachting 36% van de DGA's het PEB zal afkopen (in de periode 2017-2019) en nog eens 24% van de DGA's het PEB zal omzetten in een oudedagsverplichting.

Dit levert de schatkist in deze periode naar verwachting € 3 miljard op. Daar staat tegenover dat deze (belasting)inkomsten niet meer in de toekomst zullen worden geïnd. Opmerkelijk genoeg blijkt tevens uit deze cijfers dat voor naar verwachting 40% van de DGA's de 'oude' wetgeving zal blijven gelden en het wetsvoorstel voor deze gevallen mogelijk geen oplossing biedt. Wij zijn benieuwd of het ook daadwerkelijk zo zal uitpakken.

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Pensioenuitkeringen die ingaan per de eerste dag van de maand

Volgens huidige regels moet het ouderdomspensioen, als dit eerder ingaat dan de datum waarop de reglementaire of latere pensioenleeftijd wordt bereikt, actuariael worden herrekend. Bij een strikte toepassing van deze regel moet het pensioen of de jaarlijkse opbouw dus ook worden herrekend als de ingangsdatum op de eerste dag van de maand is gelegen waarin de pensioenleeftijd wordt bereikt. Op dit moment geldt een tijdelijke goedkeuring (tot 1 januari 2018) om in deze laatste situatie de actuariële herrekening achterwege te laten. De tijdelijke goedkeuring komt te vervallen omdat in de wet wordt vastgelegd dat alle pensioensoorten (ouderdoms-, partner-, wezen- en nabestaandenoverbruggingspensioen) mogen ingaan op de eerste

dag van de maand waarin de pensioendatum wordt bereikt of het overlijden plaatsvindt.

Voor de pensioensoorten die na overlijden uitkeren, geldt dat zij uiterlijk moeten ingaan op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin het overlijden plaatsvond. Voor het nabestaandenoverbruggingspensioen geldt daarnaast dat dit uiterlijk moet ingaan op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin het recht op een Anw-uitkering is geëindigd.

Ons commentaar

Voor partner-, wezen- en nabestaandenoverbruggingspensioen geldt dat het pensioen de eerste van de maand voorafgaand aan het overlijden van de deelnemer mag ingaan, maar uiterlijk de eerste dag van de maand volgend op het overlijden moet ingaan. Dit geldt niet voor ouderdomspensioen. Attentiepunt bij het ouderdomspensioen is dat bij ingang per de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de pensioenleeftijd wordt bereikt, het ouderdomspensioen nog steeds actuariael moet worden opgerent. Gebeurt dit niet, dan is mogelijk sprake van afzien van pensioen met alle gevolgen van dien (aanspraak tot 52% belast en 20% revisierente).

Afschaffing 100%-grens

Een bestaande fiscale begrenzing is dat ouderdomspensioen niet mag uitgaan boven 100% van het laatstverdiende loon. De fiscale begrenzing van het partner- en wezenpensioen is hiervan afgeleid. Deze fiscale begrenzing is vanuit maatschappelijke overwegingen en het inkomen vervangende karakter van pensioen ontstaan. In beginsel zijn deze uitgangspunten nog steeds van toepassing, maar met name de toetsing aan de 100%-grens is in de praktijk complex en leidt bij uitvoerders tot bewerkelijke administratieve lasten en uitvoeringskosten. Daarbij zal de sinds de inperking van het fiscale kader (Witteveen 2015) de 100%-grens nauwelijks nog worden overschreden. Daarom wordt voorgesteld om de 100%-grens en de hiervan afgeleide grenzen in zijn geheel af te schaffen.

Ons commentaar

Er is niet specifiek vermeld dat bij de afschaffing van de 100%-grens ook de eventtoetsing bij gebruik van premiestaffels met een lagere rekenrente dan 4% van de baan is.

Dit ligt echter wel voor de hand. Hetzelfde geldt voor de afrekening van het restantkapitaal boven de 100% en het onderscheid dat fiscaal bij deze afrekening wordt gemaakt tussen regelingen met 4% rekenrentestaffels (de werknemer ontvangt het restantkapitaal onder afrekening als uitkering ineens) en staffels met een lagere rekenrente (het restkapitaal komt verplicht toe aan de uitvoerder).

Afschaffing doorwerkvereiste

Op dit moment geldt fiscaal de regel dat pensioen slechts in dezelfde mate kan worden uitgesteld als waarin wordt doorgewerkt. Het gaat daarbij zowel om pensioen uit actief dienstverband als om slapersrechten en doorwerken kan als werknemer bij de huidige werkgever of een andere werkgever.

Ook doorwerken als ondernemer of resultaatgenieter is toegestaan. Bij al deze vormen van doorwerken is niet de verdienste, maar het aantal uren (ten opzichte van een voltijddienstverband) dat wordt doorgewerkt maatgevend. Deze regelgeving zorgt ervoor dat uitvoerders tenminste jaarlijks moeten toetsen in hoeverre nog sprake is van doorwerken. Dit zorgt voor administratieve lasten. In het verleden is al eens een tijdelijk goedkeuring van kracht geweest, waardoor mensen die geboren zijn voor 1 januari 1950 niet hoefden door te werken als zij de ingangsdatum van hun pensioen uitstelden tot de (inmiddels met drie maanden verschoven) AOW-ingangsdatum.

In het wetsvoorstel is sprake van afschaffing van het doorwerkvereiste voor alle deelnemers en in alle situaties.

Door het afschaffen van het doorwerkvereiste wordt het gemakkelijker om de pensioendatum en de AOW-ingangsdatum op elkaar af te stemmen. Los daarvan geldt nog steeds dat het ouderdomspensioen uiterlijk moet zijn ingegaan vijf jaar na de AOW-ingangsdatum.

Ons commentaar

Het lijkt ons dat aanvullende wetgeving te verwachten is. Zonder nadere maatregelen zouden mensen met bijvoorbeeld een WW- of WIA-uitkering onevenredig veel gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om het pensioen uit te stellen.

Differentiatie maximale hoogte nabestaandenoverbruggingspensioen

Een nabestaandenoverbruggingspensioen (NOVP) kan worden toegezegd in aanvulling op partner- en/of wezenpensioen en wordt naast een eventuele Anw-uitkering uitgekeerd aan de (gewezen) partner en (pleeg)kinderen die jonger zijn dan 30 jaar. Op dit moment geldt dat, ongeacht wie het NOVP ontvangt, het NOVP is begrensd op $8/7$ x de nominale Anw-uitkering voor een nabestaande inclusief vakantiegeld.

Hierboven mag worden toegezegd het verschil in verschuldigde premie voor de volksverzekering over het partnerpensioen voor en na de AOW-leeftijd.

Per 1 januari 2015 is echter de halfwezenuitkering voor de partner met een kind jonger dan 18 jaar komen te vervallen. Deze is verhuisd naar het kindgebonden budget.

Daarom wordt voorgesteld om, afhankelijk van de verkrijger van het NOVP, de hoogte te begrenzen op:

- partner: $8/7$ x nominale Anw-uitkering voor nabestaande inclusief vakantiegeld (ongewijzigd);
- kind (volle wees, beide ouders zijn overleden): $8/7$ x de nominale Anw-uitkering voor een kind van 16 jaar of ouder, inclusief vakantiegeld;
- kind (halfwees, één ouder – zijnde de verzekerde - is overleden): 50% van het maximum dat geldt voor een volle wees.

Lijfrente

Wijziging terminologie i.v.m. toelaten beleggingsonderneming als uitvoerder⁴

In fiscale wetgeving wordt 'lijfrentespaarrekening' vervangen door 'lijfrenterekening' en wordt daar waar sprake is van 'een bank of beheerder' dit vervangen door 'een bank, beleggingsonderneming of beheerder'. Dit in verband met de toevoeging van beleggingsondernemingen als toegelaten aanbieder voor lijfrenteproducten.

---

⁴ Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen

Eigen woning

Verhoogde schenkingsvrijstelling⁵

Momenteel bedraagt de eenmalige vrijstelling € 53.016 (2016) voor schenking voor de eigen woning. Voorwaarde is dat de schenking moet worden gebruikt voor de aankoop of onderhoud/verbouwing van de eigen woning, afkoop van erfpacht of de aflossing van de eigenwoningschuld (inclusief een restschuld). Naast de voorwaarde van de besteding voor de eigen woning geldt dat de vrijstelling alleen kan worden toegepast voor kinderen tussen 18 en 40 jaar oud.

Deze schenkingsvrijstelling wordt - net als eind 2013 en in 2014 - verhoogd tot € 100.000. Dit is vastgelegd in het Belastingplan 2016, maar de verhoging gaat om budgettaire redenen pas in 2017 in. De schenking kan worden uitgesmeerd over drie kalenderjaren. Dat wil zeggen dat als de verkrijger van dezelfde schenker in het tweede en/of derde jaar nog een schenking voor de eigen woning ontvangt, voor die schenking(en) ook nog gebruik kan worden gemaakt van de verhoogde schenkingsvrijstelling, voor zover deze nog niet volledig is benut bij de eerdere schenking(en). Verder geldt ook voor het tweede en derde jaar de leeftijdsgrens van 40 jaar.

De geschonken bedragen mogen niet later dan in het tweede kalenderjaar na het kalenderjaar waarin de eerste schenking is gedaan, worden aangewend ten behoeve van de eigen woning. Het kabinet verwacht dat in veel gevallen pas na drie kalenderjaren kan worden nagegaan hoe de vrijstelling feitelijk is benut. De ervaringen met de tijdelijke regeling uit 2013/2014 laten zien dat de voor het vaststellen van de aanslag geldende periode van drie jaren na het tijdstip waarop de belastingschuld is ontstaan, te krap is. De termijn voor het opleggen van de aanslag wordt daarom met twee jaar verlengd tot vijf jaar.⁶

In de oude, tijdelijke regeling konden ook derden, niet zijnde ouders, een bedrag van maximaal € 100.000 schenken. Die mogelijkheid geldt straks ook. De ontvanger van de schenking kan per schenker⁷ maar één keer in zijn of haar leven gebruik maken van deze vrijstelling (maar dus wel uitgesmeerd over maximaal drie aaneensluitende jaren).

⁵ Deels ontleend aan 'Prinsjesdag 2015: lastenverlichting maar geen herziening', Financieel Actief 16 september 2015

⁶ Wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2017

⁷ Hierbij worden de ouders samen als één schenker aangemerkt

Er geldt overgangsrecht voor gevallen waarbij in 2015 of 2016 gebruik is gemaakt van de vrijstelling voor de eigen woning. In 2017 of 2018 kan dan nog de verhoogde vrijstelling van € 100.000 verminderd met het maximumbedrag van 2016 (€ 53.016) worden toegepast. Anders gezegd: als in 2015 of 2016 gebruik is gemaakt van de eenmalig verhoogde schenking voor de eigen woning, resteren er nog twee jaren om die schenking - eenmalig - aan te vullen tot € 100.000. Is eind 2013 of in 2014 slechts gedeeltelijk gebruik gemaakt van de tijdelijk verhoogde vrijstelling voor de eigen woning, dan kan geen gebruik worden gemaakt van de nieuwe structurele vrijstelling.

Ons commentaar

Per 31 december 2014 eindigde de regeling waarbij € 100.000 belastingvrij kon worden geschonken schenken voor de aankoop of onderhoud/verbouwing van de eigen woning, afkoop van erfpacht of de aflossing van de eigenwoningschuld (inclusief een restschuld). Onder dezelfde voorwaarden was schenking door anderen dan de ouders ook mogelijk. In 2014 werd al vanuit diverse hoeken bepleit om deze regeling te verlengen. Dat was voor het kabinet onbespreekbaar. Toch keerde de regeling kort daarna terug. We blijven van mening dat het belastinginstrument op deze manier erg ad hoc wordt ingezet.

Vruchtgebruik krachtens erfrecht⁸

Bij beleidsbesluit van 21 februari 2014⁹ is goedgekeurd dat een vruchtgebruiker krachtens erfrecht de rente en kosten in aftrek kan brengen als aftrekbare kosten voor de eigen woning. Het moet dan gaan om kosten en rente die hij betaalt op een schuld die de erflater is aangegaan en waarvan de eigendom bij de bloot eigenaar ligt. Dit besluit wordt nu omgezet in wetgeving.

Hierbij gelden de volgende aanpassingen:

⁸ Wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2017

⁹ Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 21 februari 2014, nr. BLKB 2014/342M (Strct. 2014, 6641)

- Een schuld waarvan de belastingplichtige op grond van het krachtens erfrecht verkregen recht van vruchtgebruik, recht van bewoning of recht van gebruik gehouden is de kosten en lasten te dragen wordt als eigenwoningsschuld aangemerkt, zodat recht bestaat op renteaftrek. Daarbij moet wel aan de overige voorwaarden voor aftrek worden voldaan. Belangrijkste voorwaarde is de aflossingseis.
- Er ontstaat voor het deel van de woning waar het vruchtgebruik op rust, geen eigenwoningreserve.¹⁰
- De restschuldbepaling is - onder voorwaarden - op de vruchtgebruiker van toepassing.
- Als de vruchtgebruiker op het moment van overlijden van de erflater diens partner was, blijft het aflossingsschema van de erflater van toepassing op de schuld waarop het krachtens erfrecht gevestigde vruchtgebruik betrekking heeft.
- Voor schulden onder het overgangsrecht is de schuld voor de vruchtgebruiker ook een bestaande eigenwoningsschuld. Voorwaarden zijn dat de schuld voor de erflater een bestaande eigenwoningsschuld was en de vruchtgebruiker op het moment van overlijden van de erflater diens partner was. Voor die schuld geldt dus geen aflossingseis.

Ons commentaar

Het heeft even geduurd voordat het besluit over dit onderwerp is omgezet in wetgeving. Dat zal ongetwijfeld te maken hebben met de uitgebreide aanpassingen ten opzicht van de tekst van het besluit. Het lijkt er op dat de tekst van het besluit iets te ruimhartig kon worden uitgelegd.

Rentemiddeling¹¹

In het beleidsbesluit van 27 november 2015¹² heeft de staatssecretaris van Financiën al aangegeven dat zogenoemde boeterente als rente wordt aangemerkt. Met dit

¹⁰ Onder vruchtgebruik wordt in dit verband ook een recht van bewoning of een recht van gebruik bedoeld.

¹¹ Fiscale vereenvoudigingswet 2017

wetsvoorstel wordt de inhoud van dit beleidsbesluit in de wet vastgelegd. Hierdoor kunnen banken zonder fiscale belemmeringen rentemiddeling actief aanbieden. Voorheen werd boeterente aangemerkt als kosten van geldleningen, maar nu dus als rente. Onder boeterente verstaat het kabinet 'de reële vergoeding die de geldverstrekker in rekening brengt vanwege het renteverlies dat hij lijdt over de nog resterende rentevastperiode bij het al dan niet gedeeltelijk aflossen, wijzigen of oversluiten van een lening die behoort tot de eigenwoningsschuld'. Voor de aftrekbaarheid van de boeterente zelf maakt deze wijziging niets uit. Probleem is dat banken niet voldoende in staat zijn om de reguliere rente, de opslag voor boeterente en de opslagen voor overige risico's apart te renseigner. Rentemiddeling bij leningen waarvoor de fiscale aflossingseis geldt, voldeden daardoor niet aan de aflossingseis. Ingeval gebruik wordt gemaakt van rentemiddeling kan de geldverstrekker bij het berekenen van de boeterente rekening houden met het nadeel dat hij heeft vanwege het uitsmeren van de boeterente die hij dan op een later moment ontvangt.

Ons commentaar

De bestaande goedkeuring voor boeterente wordt nu omgezet in wetgeving. De wetsbepaling is redelijk summier, zodat de tekst in de Memorie van toelichting meer dan welkom is. Het ligt namelijk voor de hand dat het besluit na aanneming van het wetsvoorstel zal worden ingetrokken.

¹² Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 27 november 2015, nr. BLKB 2015/1486M (Stcrt. 2015, 43946)

*Woning in aanbouw*¹³

Het begrip woning in aanbouw wordt iets verruimd. Het kabinet geeft aan dat op basis van jurisprudentie pas sprake is van een woning in aanbouw vanaf het moment dat sprake is van een bouwspel. Als voorbeeld wordt genoemd dat moet zijn begonnen met heien of het leggen van de fundering. Bij fictie wordt nu aangenomen dat in ieder geval ook sprake is van een woning in aanbouw vanaf de periode die aanvangt zes maanden voorafgaande aan de feitelijke start van de bouwwerkzaamheden. Onderbouwing van concrete stappen binnen deze termijn is niet nodig. Buiten deze termijn kan ook sprake zijn van een woning in aanbouw. Maar in dat geval zal de belastingplichtige de concrete stappen wel moeten onderbouwen.

Ons commentaar

Deze verruiming oogt op het eerste gezicht praktisch. Toch kan niet worden uitgesloten dat discussie kan ontstaan over de zesmaandstermijn omdat die afhangt van de feitelijke start van de bouwwerkzaamheden. Veiligheidshalve kan dan worden teruggegrepen op hetgeen hierover in jurisprudentie is bepaald.

Kapitaalverzekeringen

*Vervallen tijdsklemmen*¹⁴

In het beleidsbesluit van 17 december 2014¹⁵ is een goedkeuring opgenomen waardoor in een aantal situaties de voorwaarde dat ten minste 15 of 20 jaren jaarlijks premie moet zijn voldaan voor de KEW-vrijstelling, niet van toepassing is. Deze goedkeuring wordt nu omgezet in wetgeving.

Het gaat om de volgende vier situaties:

- beëindiging van fiscaal partnerschap (zoals echtscheiding);
- schuldhelpverlening (als bedoeld in de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening);
- vervreemding van de eigen woning waarbij direct daarna nog steeds of opnieuw een eigen woning ter beschikking staat;

¹³ Wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2017

¹⁴ Wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2017

¹⁵ Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 6 december 2014, nr. BLKB 2014/1763M (Stcrt. 2014, 36172)

- vaststelling door de Minister van Financiën dat de belastingplichtige financiële problemen heeft en als gevolg daarvan niet meer in staat is de lasten met betrekking tot zijn eigen woning te voldoen of die lasten naar verwachting binnen afzienbare tijd niet meer zal kunnen voldoen.

De derde situatie is ruimer dan het genoemde beleidsbesluit. Daarin is alleen de situatie van het ontstaan van een restschuld bij verkoop van de eigen woning genoemd. Volgens het kabinet kan de eis van de minimumtermijnen voor het jaarlijks betalen van premie ook in andere situaties dan waarin men gaat huren of waarin een restschuld is ontstaan, belemmerend werken. Daarom wordt het nu ook mogelijk de KEW af te kopen met behoud van vrijstelling bij verkoop van de eigen woning. Belastingplichtigen krijgen bij verhuizing meer flexibiliteit om tot de meest passende financiering van de nieuwe eigen woning te komen, aldus de toelichting. Als een KEW niet langer past of gewenst is, kan de verzekeringnemer met behoud van de vrijstelling de keuze maken om de KEW vroegtijdig tot uitkering te laten komen. Wel moet aan de overige voorwaarden voor vrijstelling worden voldaan.

In de vierde situatie gaat het om een fiscale weging van feiten en omstandigheden. Daarom vindt in dat geval de beoordeling in deze situatie plaats door de Minister van Financiën. Belastingplichtigen kunnen hiertoe een verzoek indienen bij de een speciale afdeling van de Belastingdienst in Den Haag.

Het vorenstaande geldt ook voor kapitaalverzekeringen die al bestonden op 31 december 2000. Wel geldt daarbij de eis dat de eigenwoningschuld met de uitkering wordt afgelost.

Verder biedt het kabinet de mogelijkheid om in situaties waarin het opgebouwde kapitaal in de KEW toereikend is om de na vervreemding van een eigen woning nog resterende eigenwoningschuld af te lossen, een hogere vrijstelling te benutten dan volgens de normale regels voor de KEW-vrijstelling. Hoofregel is dat de vrijstelling gemaximeerd is op het bedrag van de aanwezige eigenwoningschuld op het tijdstip van uitkering. Is het bedrag van de eigenwoningschuld onmiddellijk na vervreemding van een eigen woning lager is dan het bedrag van de eigenwoningschuld van die vervreemde woning onmiddellijk voorafgaande aan die vervreemding?

Dan geldt als maximum het bedrag van de eigenwoningschuld voor de vervreemde woning onmiddellijk voorafgaande aan de vervreemding.

De tegemoetkoming geldt alleen als de KEW uiterlijk binnen zes maanden na de vervreemding van de woning tot uitkering komt.

Ons commentaar

Elk belastingpakket bevat wel een kleine of grotere verrassing en dit is er ook zo een. Dan gaat het uiteraard niet om de vastlegging van een besluit in wetgeving. Maar wel om de uitbreiding naar situaties waarin de 'oude' woning wordt verkocht en er ook (direct) een nieuwe woning is.

Overigens is het niet verstandig om in een dergelijk geval klakkeloos de bestaande kapitaalverzekering af te kopen. De kosten van kapitaalverzekeringen worden veelal in de eerste jaren in rekening gebracht. Premies renderen daardoor aan het einde van de looptijd ten volle.

Sparen en beleggen

Vermogensrendementsheffing box 3

In het aangenomen Belastingplan 2016 is aangekondigd dat de huidige systematiek van belastingheffing over vermogen in box 3 zal worden gewijzigd met ingang van 2017. Tot en met 2016 wordt verondersteld dat belastingplichtigen een fictief rendement van minimaal 4% maken over hun vermogen in box 3.

Vanaf 2017 wordt het fictief rendement (forfaitair rendement) gebaseerd op 'de landelijk gemiddelde verdeling van het box 3-vermogen over spaargeld en beleggingen'. Het vermogen wordt opgedeeld in 3 oplopende schijven, met een geschatte verdeling van de beleggingen/spaargeld per schijf. Zo krijgt elke schijf een eigen forfaitair rendement. Dat rendement wordt vervolgens belast met 30% inkomstenbelasting.

Als het vermogen lager is dan het heffingvrij vermogen, hoeft geen vermogensrendementsheffing te worden betaald. Het heffingvrij vermogen wordt in 2017 verhoogd naar € 25.000.

Eind van dit jaar zal bij ministerieel besluit de hoogte van de rendementspercentages van box 3 per schijf worden vastgesteld.

In de Miljoenennota 2017 wordt de wijziging in box 3 kort genoemd. Het kabinet geeft aan dat is verkend of, onder welke voorwaarden en wanneer een systeem kan

worden geïntroduceerd waarbij heffing over het werkelijke rendement op vermogen plaatsvindt. Per vermogensbestanddeel is onderzocht wat de beste manier is om dit te belasten. Tegelijkertijd met het Belastingpakket 2017 heeft staatssecretaris Wiebes van Financiën in een brief ¹⁶ aan de Tweede Kamer drie alternatieven voorgelegd om in de toekomst het werkelijk behaalde rendement op vermogen te belasten.

Ons commentaar

Met de box-3-heffing zoals die vanaf 2017 geldt, is een eerste stap gezet naar een reëlere heffing op het vermogen. Maar feit is dat nog steeds aanzienlijke verschillen tussen het forfaitaire rendement en de feitelijke rendementen van individuele belastingbetalers kunnen voorkomen. Met de voorstellen van Wiebes lijkt een belasting op basis van het werkelijk rendement dichterbij te komen. Wij zullen hier binnenkort in Financieel Actief op terugkomen.

¹⁶ Kamerbrief over Box 3 van Staatssecretaris van Financiën, 20 september 2016, kenmerk AFP/2016-0000154591 U